

УДК 581.526.42(477.82–751.3)

Колядюк І.А., Кузьмішина І.І.

**ТАКСОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БОРЕАЛЬНОГО ЕЛЕМЕНТУ
ЛІСОВОГО ЗАКАЗНИКА «СМОЛЬНИЙ» (Ратнівський район, Волинська
область)**

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

За результатами польових досліджень 2012–2013 рр. на території заказника місцевого значення «Смольний» Ратнівського району нами виявлено 70 видів бореальних видів спонтанної флори, які належать до 5 відділів, 6 класів, 32 родин та 52 родів. Систематичний аналіз засвідчив переважання представників Magnoliophyta, велика кількість родин з одним представником.

Ключові слова: заказник «Смольний», бореальні види рослин, систематичний аналіз.

Проблема взаємодії суспільства і природи, її регіональні особливості та загальні закономірності завжди були в центрі уваги науковців і широкої громадськості. Екологічна ситуація на території Ратнівського району ускладнилась після великомасштабної осушувальної меліорації Українського Полісся. Збільшилась площа сільськогосподарських угідь, рівень ґрунтових вод знизився, під загрозою опинилися не тільки болотні, а й лісові масиви.

Створення ряду охоронних територій протягом 70-80-х років поповнилося у березні 1993 р. [1] лісовим заказником місцевого значення «Смольний» з метою охорони унікального лісового масиву дубових, соснових та березових насаджень. Він розташований у північній частині області, в межах Поліської низовини. Пізнання флори лісових фітоценозів, встановлення раритетних видів рослин та рідкісних рослинних угруповань є необхідним етапом розвитку і функціонування кожної природно-заповідної території. Вивчення поширення рослин, генетично пов'язаних із хвойними (бореальними)

лісами, що перебувають на південній межі в широколистяній зоні Українського Полісся, й визначило актуальність теми наукового дослідження.

В результаті опрацювання літературних даних та наших власних польових досліджень протягом 2012–2013 рр. нами встановлено, що до бореальних видів судинних рослин лісового заказника «Смольний» належить 70 видів (дод. В), які належать до п'яти відділів (Плауноподібні *Lycopodiophyta*, Хвощеподібні *Equisetophyta*, Папоротеподібні *Polypodiophyta*, Голонасінні *Pinophyta* і Покритонасінні *Magnoliophyta*) та шести класів (Плауновидні *Lycopodiopsida*, Хвощевидні *Equisetopsida*, Папоротевидні *Polypodiopsida*, Хвойні *Pinopsida*, Дводольні *Magnoliopsida*, Однодольні *Liliopsida*) (табл.).

Таблиця

Співвідношення груп бореальних рослин лісового заказника «Смольний»

Відділ, клас	Родини		Роди		Види	
	абс.	відн,%	абс.	відн,%	абс.	відн, %
Плауноподібні <i>Lycopodiophyta</i>	1	3,1	2	3,8	3	4,3
Хвощеподібні <i>Equisetophyta</i>	1	3,1	1	1,9	3	4,3
Папоротеподібні <i>Polypodiophyta</i>	1	3,1	1	1,9	2	2,8
Голонасінні <i>Pinophyta</i>	2	6,3	3	5,8	3	4,3
Покритонасінні <i>Magnoliophyta</i> :	27	84,4	45	86,5	59	84,3
Клас Дводольні <i>Magnoliopsida</i>	21	65,6	32	61,5	41	58,6
Клас Однодольні <i>Liliopsida</i>	6	18,8	13	25,0	18	25,7
Всього:	32	100	52	100	70	100

Систематичний аналіз за методикою В.М. Шмидта [2] засвідчив, що видовий склад флори заказника представлений в основному рослинами відділу *Magnoliophyta* (59 видів, або 84,3 %), в той же час як на чотири інших відділи припадає всього 11 видів рослин. Серед *Magnoliophyta* абсолютну більшість

становлять представники класу *Magnoliopsida* (співвідношення дво- і однодольних рослин становить 2,3 : 1).

Родинний аналіз показав, що у трьох найбагатших родин флори заказника зосереджено 18 видів, або 25,8 % від загальної кількості видів: Вербові *Salicaceae*, Тонконогові *Poaceae* та Осокові *Cyperaceae* (по 6 видів; 8,6 %), що характерно для бореальних флор Голарктису. Середню частину спектру складають 9 родин з трьома видами (Березові *Betulaceae*, Брусничні *Vacciniaceae*, Вересові – *Ericaceae*, Жовтецеві *Ranunculaceae*, Конвалієві *Convallariaceae*, Плаунові *Lycopodiaceae*, Соснові *Pinaceae*, Розові *Rosaceae*, Хвощові *Equisetaceae*). Заключну частину спектру складають родини з 1-2 видами. Слід зауважити, що родин із 1 представником нами нараховано 15 (наприклад, Валеріанові *Valerianaceae*, Дзвоникові *Campanulaceae*).

Серед 52 родів найбагатшими є Осока *Carex* (6 видів; 8,6 %), Верба *Salix* (5 видів; 7,1%). Середню частину родового спектру складають роди з 2–3 видами, прикладом яких є Хвощ *Equisetum* (3 види; 4,3 %). Береза *Betula*, Плаун *Lycopodium* (по 2 види; по 2,9 %). Основну частину (41 вид) складають роди з одним представником (наприклад, Андромеда *Andromeda*, Багно *Ledum*).

Література:

1. Природно-заповідний фонд Волинської області (Огляд територій і об'єктів природно-заповідного фонду в розрізі районів) // Упор.: М.Химин та ін. – Луцьк: Ініціал, 1999.– С. 36.
2. Шмидт В.М. Математические методы в ботанике. – Л.: Изд-во Ленингр.унив-та, 1984.– 288 с.